

Kis állam, nagy játszma: a moldovai választások tétje Európa számára

SZILÁGYI MÁTYÁS

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2025.

Szerző(k):

Szilágyi Mátyás

Lektorálta:

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.

A borítókép forrása: Shutterstock

Szilágyi Mátyás, kutató, MKI

KIS ÁLLAM, NAGY JÁTSZMA: A MOLDOVAI VÁLASZTÁSOK TÉTJE EURÓPA SZÁMÁRA

A Moldovai Köztársaságban történelmileg szinte precedens nélküli módon kiélezett, a lakosságot élesen megosztó választási kampánynak lehetünk tanúi. A választás tétje többek között az ország jövőbeli geopolitikai irányultsága: folytatja-e az EU-csatlakozást és a szorosan Nyugat-párti politikát, vagy inkább egyensúlyozni próbál Kelet és Nyugat között, Oroszországgal is jó kapcsolatokat ápolva, egyfajta „intermedier” geopolitikai pályára lépve. A kampány rendkívül erőszakos, kíméletlen jellegét – a résztvevők „nulla összegű játék” felfogásban, egyelőre kompromisszumkizáró harcmodorban küzdenek – több tényező ritka együtt állása magyarázza. Három tényező határozza meg a jelenlegi helyzetet: egyrészt a Nyugat és a Kelet intézményesített beavatkozása, amely korábban soha nem látott, magas szervezettségi szinten zajlik; másrészt a kormányzó oldal rendkívül erős, homogén hatalmi dominanciája, hiszen a kétharmados parlamenti többséggel bíró kormány és az államfő egyaránt a nyugati orientációt képviseli; harmadrészt pedig a rendszer belső feszültsége, amelyet a kormányzó PAS (Akció és Szolidaritás Pártja) utóbbi hetekben tapasztalható térvessztése és az ellenzéki fő erő, a Hazafias Front lassú, de egyre biztosabb előretörése okoz. E válságos helyzetben a kormányoldal az erőszakszervezetek és az igazságszolgáltatás segítségével és felhasználásával preventív korlátozó-megtorló akciókat foganatosít (házikutatások, letartóztatások). Ilyen körülmények között potenciálisan felmerül a kormányoldal és az elnök részéről egy esetleges, a hatalom minden áron, akár erőszakos, antidemokratikus, alkotmányellenes eszközökkel való megtartására irányuló fellépésének az esélye is.

KETTÉSZAKADT IDENTITÁS

A szeptember 28-án megrendezésre kerülő moldovai parlamenti választás kampányában – de már az azt megelőző években is – elsősorban a kormányhatalom és Maia Sandu elnök részéről az eddigi moldovai választási kampányokban példa nélküli módon kiélezett, szervezett és koncentrált ideológiai-politikai negatív kampányolás figyelhető meg. Ez a kampány elsősorban a potenciális ellenzéki politikai erők és személyiségek lejáratására, erkölcsi, emberi és büntetőjogi diszkreditálására és elhiteltelenítésére irányul. Az elmúlt években rendszeresen alkalmazott gyakorlat – a hisztérikus, ‘Oroszország által ostromlott, Európát védelmező végvár vagyunk’ narratíva alátámasztására – most közvetlenül a választások előtti hétre is kiterjedt: hatósági megelőző, illetve megtorló-elrettentő célú kényszerintézkedéseket hajtottak végre, és továbbiak is folyamatban vannak. A moldovai biztonsági szolgálat így szeptember 22-én 250 házkutatást tartott, és 75 letartóztatást foganatosított az állítólagosan orosz megbízásból működő, szavazatvásárlással, rémhírterjesztéssel és zavargások előkészítésével foglalkozó szervezett bűnözők ellenében. Előbbieket állítólag az orosz katonai hírszerzés előzetesen Szerbiában képezte ki moldovai diverzáns akciók elkövetésére.

A moldovai választások geopolitikai téje kiemelkedő, hiszen az ország a jelenlegi orosz–ukrán háborúban szembenálló felek – Oroszország és a kollektív Nyugat (EU és Egyesült Államok) – ütközőzónájában, a kelet–nyugati konfliktus egyik legérzékenyebb törésvonalán helyezkedik el. A választások téje, hogy Moldova folytatja-e a jelenlegi, nyugatos kormány és államfő által képviselt EU-csatlakozási kurzust és az Oroszországtól való egyre ellenségesebb eltávolodást, akár egy 2029–2030-as csatlakozási céldátum felé haladva, vagy ellenzéki győzelem esetén inkább egy mérsékelt EU-párti, két nagyhatalmi blokk között egyensúlyozó politikát választ, amely szorosabb orosz kapcsolatok és hagyományos kulturális együttműködés visszaállítását célozza. A döntés lényegében kizárólagos választás a „román kulturális térség” és az „orosz világ” geopolitikai-kulturális orientációja között.

Moldovában az ország történelmi múltja miatt szinte „genetikailag kódolt” a társadalom éles politikai megosztottsága, amely a választásokon is elsősorban a geopolitikai orientáció kérdésében nyilvánul meg. A két történelmi román fejedelemség egyike, Moldova évszázadokon át világbirodalmak határvidékén kényszerült politikai túlélési stratégiára, egyensúlyozva az Oszmán Birodalom, a Lengyel Királyság, a Krími Tatar Kánság, az Orosz Birodalom és a Habsburg Birodalom között. Moldova az önállóság évszázadai és az Oszmán Birodalomnak alárendelt, adófizetői-vazallusi státusza után több mint száz évig az Orosz Birodalom guberniumaként, húsz évig az egységes nemzetállami Nagy-Románia részeként, majd negyvenöt évig szovjet szocialista köztársaságként a Szovjetunióhoz tartozott. A mostani választás különös erővel hozza felszínre a társadalom politikai és kulturális megosztottságát: egymással szemben áll a román ’nyelvi-kulturális térség’ és az „orosz világ” (russzkij mir), a moldovenista semlegesség- és önálló állam-pártiak és a román egyesülést támogató erők, az oroszul beszélő, orosz kulturális közegehez kötődő moldovaiak és nemzeti kisebbségek, valamint a román nyelvű, román iskolázottságú vagy magukat romának valló lakosok. A törésvonal ugyanígy megjelenik az EU-csatlakozást pártolók és az oroszbarát, a FÁK-tagságban gondolkodók között is. A fenti megosztottság ortodox egyházi vonalon is megjelenik, az ortodox többség a moszkvai alárendeltségű Moldovai Ortodox Metropólia híve, míg az ortodoxok kisebbsége a Bukarestnek alárendelt Besszarábiai Metropóliához tartozik.

A PAS HEGEMÓNIAJÁNAK MEGTÖRÉSE?

Az utóbbi időszakban a moldovai politikai erőviszonyok látványosan kiegyenlítődtek. Míg korábban a kormányzó, nyugatos PAS párt közel 50%-os támogatottsággal stabil előnyt élvezett, mára ez a fölény megkopott. A PAS eddig azért tudott strukturális fölényben maradni, mert az oroszbarát, moldovenista és baloldali ellenzéki pártok erősen megosztottak voltak. A kampány finisére azonban ez a széttagoltság mérséklődött: több formáció nagyobb választási blokkokba tömörült. A legjelentősebb ellenzéki erővé a Kommunisták Pártja, a Szocialista Párt és a Moldova Szíve és Jövője által létrehozott Hazafias Választási Blokk vált, amely a legfrissebb felmérések

ben már a PAS elé került (33,9%–33,6%). Rajtuk kívül két további baloldali ellenzéki alakulat is bejutna a parlamentbe: Vadim Ceban chisinaui polgármester Alternatíva Blokkja (9,8%) és Renato Usatii oligarcha Mi Pártunk nevű szervezete (7,4%). Ugyanakkor több párt parlamenten kívül maradna: a szélsőséges romániai AUR-hoz kötődő Demokrácia Otthon Párt (3,1%), az AUR moldovai tagozata (0,1%), valamint a volt főügyész, Victoria Furtuna vezette Nagy-Moldova Párt (2,9%). A választások dinamikáját érdemben befolyásolta az is, hogy a bíróság eltiltotta az indulástól Ilan Șor Oroszország-barát Győzelem Blokkját. A pénzmosás, banki csalás és szavazatvásárlás miatt elítélt, jelenleg külföldön bujkáló oligarcha formációja a korábbi mérések szerint a PAS után a második, sőt akár az első hely megszerzésére is esélyes lett volna.

HÁROM TÉNYEZŐ, AMELY MEGHATÁROZZA A MOLDOVAI VÁLASZTÁSOK TÉTJÉT

Három tényező magyarázza, hogy az adott választási küzdelem rendkívüli geopolitikai és ideológiai élességgel zajlik: Az első tényező a jelenleg hatalmon lévő oldal magabiztossága, amely az EU-csatlakozást támogató, nyugatos és pro-román, egyben oroszellenes PAS kormánypárt, valamint Maia Sandu fellépését jellemzi. Ennek alapja az a körülmény, hogy a 2000-es években a Moldovai Köztársaság Kommunista Pártja és annak elnöke, az államfői posztot 2001 és 2009 között betöltő Vladimir Voronin, domináns és homogén erőként uralta az ország politikai életét. Voronin 2009-es, választási győzelme ellenére végbement – Bukarestből koordinált – puccsszerű megbuktatása után több mint egy évtizeden át koalíciós kormányzás zajlott. Csak 2021-től, az Akció és Szolidaritás Pártja (PAS) választási győzelmétől kezdve állt ismét homogén, nyugatos irányultságú politikai vezetés az ország élén, a kétharmados parlamenti többséggel rendelkező kormány és Maia Sandu államelnök személyében. A 2000-es évtized homogén hatalmi monopóliuma ismétlődött meg tehát az utóbbi öt évben, csak éppen ellenkező, EU-párti politikai előjellel. Politikailag koherens, homogén hatalmi szerkezetről van tehát szó jelenleg, amely nem szándékozik olcsón adni a hatalmat, és amely eddig Moldova történetében nem

látott erős, rendszerszintű külső, nyugati támogatást tudhat maga mögött.

A kiélezett helyzet második magyarázata az a példátlan, rendszer-szintű és minden területre kiterjedő támogatás, amelyet az Európai Unió – mintegy kvázi hadiállapotban Oroszszággal – nyújt a Moldovai Köztársaság nyugatos vezetésének annak érdekében, hogy minden áron, akár a moldovai választói akarattal szemben is, hatalmon maradjon. A feltételezett, erősen misztifikált és előre beharangozott orosz hibrid beavatkozás kivédésére és ellensúlyozására a választási kampány és a voksolás idejére egy magas szintű, jól szervezett uniós kibervédelmi szakértői csapat települt Chişinău-ba. A nagy tagállamok, a baltiak, Lengyelország és Románia különösen széleskörű, intézményesített segítséget nyújtanak a Nyugat-orientált forgatókönyvek lakossági, illetve diaszpórán belüli népszerűsítése érdekében. Noha a Trump-adminisztráció közvetlen intézkedésével visszavonta az USAID-hálózat korábbi támogatásait a nyugatorientált kormány és az NGO-k számára, az amerikai adminisztráció ‘második vonalából’ – a hírszerző szervek, valamint a Kongresszus mindkét pártjának egyes képviselői és szenátorai által működtetett formális és informális csatornákon keresztül – továbbra is jelentős politikai, kapcsolati és anyagi támogatás érkezik Maia Sanduhoz és kormányához. Az orosz befolyás ellenében működő nyugati ellenkampány és politikai szervezeti támogatási formák tehát az eddigiekben még soha nem látott módon szervezettek, szakmailag, politikailag és anyagiilag megtámogatottak és professzionálisan magas szintűek. A napokban Románia és az EU után Ukrajna is demonstratív módon kitiltott területéről, és egyéb szankciókkal sújtott számos moldovai ellenzéki politikust.

A Nyugat új, magas professzionális szintre emelt befolyásolási potenciálja mellett a helyzet erős polarizáltságához természetesen hozzájárul Oroszország hagyományosan erős térségbeli befolyáskivetítési képessége is. Moldovában a lakosság jelentős részének orosz nyelvi és kulturális beágyazottsága miatt erős az orosz és orosznyelvű média iránti figyelem, ami lehetővé teszi, hogy Moszkva valóban komoly ideológiai befolyást gyakoroljon a társadalomra. Annak ellenére is így van ez, hogy az utóbbi három és fél évben a nyugatos moldovai kormányzat az orosz és orosznyelvű médiaorganumok túlnyomó többségét Moldovában betiltotta, elérhetetlenné tette.

Moszkva ráhatási lehetőségei annál is inkább reálisak, mivel az orosz történelmi-geostratégiai gondolkodás szerint Moldovát továbbra is saját, egykori és jelenlegi befolyási övezetéhez tartozó országgént tartják számon, az ún. 'orosz világ' (russzkij mir) részeként tekintve rá. E nézőpontból Moszkva számára sem Moldova semlegességének megszüntetése, még kevésbé a NATO-hoz való csatlakozása nem elfogadható. Az EU-taggá válás kérdése – ezzel az orosz gazdasági befolyás teljes elvesztése - e szempontból szintén nem kívánatos, és Ukrajna EU-integrációjához hasonlóan Moszkvában egyfajta „lebegtetés” tárgyát képezi a kérdés. Az orosz befolyásolási potenciál azonban csak abban az esetben működtethető hatékonyan, ha az adott országban ehhez objektív válság-körülmények is rendelkezésre állnak. Moldova esetében ez adott, mivel az ország gazdasági eredményei az utóbbi néhány évben romlanak, a GDP növekedése leállt, a gazdaság recessziós jeleket mutat, a külkereskedelem visszaesett. A moldovai lakosságot súlyosan érinti a két év alatt mintegy 30%-os infláció, a rezsiköltségek két-háromszoros növekedése, a krónikus munkanélküliség, valamint az évente 30–40 ezres, főként az EU felé irányuló kivándorlás. Az Oroszországtól való 100 %-os energetikai függőség utóbbi két évben történt radikális felszámolása a lakossági fogyasztók, de a vállalatok számára is tragikus fűtőanyag- és üzemanyag-drágulást idézett elő. Ennek alapján a lakossági gazdasági-szociális közérzet kifejezetten rossz, ami a leglényegesebb „ráségítő” tényező az orosz és orosz-barát forgatókönyvek, a választási befolyásolás és beavatkozás eszközeinek érvényesítése szempontjából.

A helyzet drámai kiélezettségéhez harmadik tényezőként hozzájárul, hogy a korrupció továbbra is mindent átható, Ukrajnához hasonlóan szisztemikus jelenség. Emellett a recesszióba hajló gazdaság, a rekordmagas infláció, a két-háromszorosára nőtt rezsiköltségek, az energiaválság és a munkanélküliség miatt súlyosan elkeseredett lakosság rossz közérzete az utóbbi időben megingatta a kormányzó PAS párt győzelmi esélyeit., és az ellenzéki Hazafias Blokk a legutóbbi felmérések szerint már felülmúlja a kormánypárt népszerűségét.

A HATALOM BÁRMI ÁRON – AKÁR ERŐSZAK ALKALMAZÁSÁVAL - VALÓ MEGTARTÁSÁNAK ESÉLYE ÉS FORGATÓKÖNYVEI

A Moldovai Köztársaságban mindezek alapján reális esély mutatkozik arra, hogy precedens értékű módon az EU-mainstreamhez tartozó kormányoldal – külső, uniós ösztönzők által is megerősítve – a hatalom megtartására törekszik, akár egy esetleges választási vereség során is, szükség esetén erőszakszervezeti beavatkozás eszközeit alkalmazva. Az ilyenfajta jogállam-ellenes fellépések evolúciójában az első állomás a romániai elnökválasztás 2024 decemberi, alkotmánybíróági megsemmisítése volt, amelyet sok elemző egyfajta „alkotmányos jogi hatalomátvételné”, alkotmányjogi puccsként jellemez. Elméletileg felmerülhet az a súlyosabb forgatókönyv is, hogy az EU-integrációs irányvonal fenntartása és a „demokrácia támogatása” érdekében akár fegyveres „hatalom megtartó” puccskísérletre is sor kerülhet. Ezt jól példázza Dorin Recean miniszterelnök szeptember 24-i nyilatkozata, amelyben – az előző napi tömeges házkutatásokra utalva – kijelentette: „nem lehetséges, hogy a szavazatlopás választási államcsínné váljon”. Ugyanakkor a miniszterelnök megfenyegette a legesélyesebb ellenzéki pártok vezetőit is, mondván: ez az utolsó pillanat, hogy elhatárolódjanak a szavazatvásárlástól és a Kreml rosszindulatú manipulációitól, különben ezen bűncselekmények közvetlen haszonélvezőivé – vagyis akár törvényen kívül helyezhetővé – válhatnak. Mindenesetre vészes előérzeteket kelt az ország jövőjével kapcsolatban az a tény, hogy mostanra mind a moldovai nyugatos kormányoldal, az államfő, mind pedig az előbbieket támogató EU-s mainstream tényezők, illetve legutóbbi, ENSZ Közgyűlésen tett nyilatkozata szerint Volodimir Zelenskij ukrán elnök részéről is axiómaként hangzik el az a tétel, miszerint a moldovai parlamenti választásokon a PAS kormányon kívüli, más, ellenzéki politikai erő győzelme nem megengedett. Zelenskij [nyilatkozata](#) szerint ugyanis „Európa nem engedheti el Moldovát.”

A moldovai parlamenti választások kimenetele tehát magában rejtje a súlyos, akár tartóssá váló belső vagy regionális konfliktus veszélyét. Ilyen helyzet kialakulását Brüsszel jelenlegi konfliktus-katalizáló politikája az orosz-ukrán háború kapcsán nagymértékben elősegíti, ami a megosztott lakosságú Moldovai Köztársaságban akár polgárháborús állapotok, illetve országok közötti provokációk kialakulásához is elvezethet.

**MAGYAR
KÜLÜGYI
INTÉZET**